

Visitationstal i Helga Trefaldighets församling 11 februari 2024

Ärkebiskop Martin Modéus

Inledning

Kära vänner! Det är en glädje att få besöka Helga Trefaldighets församling. Visitation är verkligen något av det roligaste en biskop gör; dagar fyllda av möten, delande, insikter och skratt. Hos er har jag fått möta församlingsbor i alla åldrar, ideella, förtroendevalda och anställda, samverkanspartners och många fler.

Tillsammans har vi rört oss både i församlingens geografiska områden och i era ansvarsområden, med samtal om nutid och framtid.

Vi har minglat i kårhuset och varit på biomedicinskt centrum. Några av oss har besökt häktet. Vi har talat volontärskap, diakoni och mött områdesgruppen i Sankta Mariakyrkan. Vi har träffat konfirmander och ungdomsgrupp i Eriksbergskyrkan för en kväll om hållbara relationer. Med pastorer och präster från andra samfund har vi talat om Uppsalas ekumeniska samarbete. Det gjorde vi i den fina prästgårdssalen här intill Helga Trefaldighets kyrka.

Vi har bett och firat gudstjänst, här i Helga Trefaldighet, i Sankta Maria och i Eriksbergskyrkan. Och vi har besökt Berthåga kyrkogård och dessutom Rosendal, för samtal om församlingsliv i en av Uppsalas nyare stadsdelar. Vi fick också dela en fin kväll om gudstjänstlivets relationer och värden i Eriksbergskyrkan. Så mycket gott vi fått se.

Ni har vackra och välskötta kyrkor. Vaktmästare och fastighetsansvariga gör ett fint arbete tillsammans med alla som sköter städning och håller efter i lokalerna. Och allt härligt fika med varma scones, nybakta kakor, frukostägg liksom all mat vi bjudits på har verkligen gett en känsla av välkomnande.

Dagarna har utmärkts av gästfrihet, öppenhet och av reflektion. Stort tack för ert generösa mottagande. Tack församlingsråd och ordförande, tillförordnad församlingsherde, kyrkorådsordförande och domprosten och alla, alla som vi mött.

Tack, också till er i köreerna, ni på ungdomskvällen, i internationella gruppen och på onsdagsfiket och ni andra som deltagit i samtalsgruppsprojektet *20 grupper*, där ni delat era reflektioner inför visitationen. I många olika konstellationer har samtal förts utifrån visitationens tema. Ni har, så att säga, värmt upp församlingen i reflektion. Era inspel och frågor har följt mig under dagarna. Hela talet är därför en sorts återkoppling till er.

Visitationens tema har varit formulerat som en fråga: *Vad är en hållbar kyrka i en föränderlig tid?* Vi har berört olika dimensioner av ekonomisk hållbarhet, för församling och pastorat, i en föränderlig tid. Vi har samtalat om klimatomfattig och fossilfri hållbarhet i begravningsfrågor och om social hållbarhet ur diakonala perspektiv, för att nämna några ingångar.

Och vi har förstås funderat på hur andlig och existentiell hållbarhet – eller andlig hälsa – kan vidga och fördjupa vår förståelse av hållbarhet. Utifrån det vill jag strax resonera lite kring

vad en hållbar kyrkosyn kan kännetecknas av och hur exempelvis volontärinsatser och generationsöverskridande församlingsliv kan bidra till hållbarhet.

Låt mig få stanna upp vid tre av orden i visitationstemat – *hållbar, kyrka och föränderlig*.

Hållbarhet: tillsammans för världens skull

Det första ordet, *hållbar*, lägger en grund, som till min stora glädje alltmer uppmärksammas i samhället. Ordet utmanar oss att söka efter värden och praktik som sätter ansvarstagande för varandra och för skapelsen i första rummet. För att göra det räcker kyrkan *gudstjänst, undervisning, diakoni* och *mission* till människor. Det kallar vi för vår grundläggande uppgift.

I en hållbar värld betonas Guds kärlek till alla, alla människors lika värde, en ekonomi som respekterar planetens gränser och skyddar ekosystemen. De globala hållbarhetsmålen förverkligas lokalt och genom mångas engagemang. Det är glädjande att detta färgar er församlingsinstruktion och era resonemang om församlingens grundläggande uppdrag. I Helga trefaldighets församling är det inte bara snack utan också verkstad!

Vår kallelse är att vara kyrka för världens skull, inte bara för den lilla gruppens behov. Ett sätt att uttrycka det är att konstatera att allt hållbart mänskligt liv levs i flera grundrelationer: i relationen till mig själv, till allt och alla som finns runt omkring mig, och till Gud.

De här tre relationerna överlappar varandra och hör samman på ett organiskt vis. Även om jag är en egen person så hör jag ihop med andra i relationen till medmänniskorna och allt skapat. Och hela skapelsen är genomandad av Gud. Allt liv strömmar så att säga ur gemenskap, och Guds vilja med världen är gemenskap. Ordet "tillsammans" fångar mycket av den kristna trons kärna, tillsammans i världen, med världen och för världen.

I mitt valspråk, *Levande tillsammans med Kristus*, försöker jag fånga hur de här dimensionerna hör samman. Jag känner igen det i hur ni beskriver ert kyrkliga liv. Ofta har samtalet berört olika dimensioner av "tillsammans-skap", relationsbyggen som möjliggör hållbarhet, inte minst andligt och existentiellt.

Just andlig och existentiell hållbarhet är ett perspektiv som kyrkan tydligt bidrar med i samhället. Sådana frågeställningar berikar vår livs-, världs- och samhällsförståelse.

Att i tro uppleva sig vara buren ger uthållighet, i det enskilda livet och i arbetet för en hållbar värld – också när vi möter motstånd. Det ligger nära vad vi kan kalla "andlig hälsa", en grundläggande trygghet som människa, en tillit till någon eller något utanför oss själva som ger en känsla av sammanhang. Om det går det att säga mycket – och det gör ni i många verksamheter där människor får möjlighet att gå på djupet i livet. Det var, till exempel, en mycket fin start på visitationen att, sittandes på bönepallar och mjuka mattor, få dela meditationsstunden här i Helga Trefaldighets kyrka i tisdags morse.

Kyrkans tro bidrar med uthållighet i arbetet för en hållbar värld. Vi bärs av Gud och av varandra. Vi behöver inte bära oss själva. Det blir tydligt i era berättelser att tron bär i de sammanhang där människor i alla åldrar och livssituationer får finna kraft i gemenskapen.

Flera sätt att uttrycka detta har delats under visitationen liksom i de "20 gruppernas" samtal, inför visitationen. Där rymdes reflektioner kring samhällsklimatet och iakttagelsen att

gemensamma berättelser som skapar mening och tillit har fått ökad betydelse. Ni reflekterade också kring ensamhet och ojämlikhet, om behov att värna demokrati och människovärde. Just nu är det mycket som sker i världen och i vår närhet, som skapar oro. Ni nämnde krig, upprustning och klimatförändringar, utmaningar kopplade till AI, "fake news" och polarisering, liksom medmänniskors utsatthet.

Vi behöver skapa trygghet och gemenskap, dela varandras bördor, ge omtanke och ibland dela humor; tillsammans bäras av tron. Ni pekar på att kyrkans förkunnelse behövs för att räcka berättelserna om Guds nåd, om att livet är en gåva, men också att sårbarhet är en del av livet. Här kopplar era resonemang an till relationsbygge och tillsammans-skap, till hållbarhet. Ni vittnar om glädjen i att mötas, att få sjunga tillsammans, att säga snälla saker till varandra, att mötas i ungdomsgrupp och i bibelsamtal. Så räcker ni Guds kärlek till varandra.

Det här skulle kunna vara "bara ord", men era mötesplatser överbryggar mänsklig distans och bidrar med goda växtmiljöer för relation och tillit. Konfirmand- och ungdomsgruppen är ett sådant exempel, volontärverksamheterna i Sankta Maria ett annat, och det finns många fler. Om det som är angeläget går det att tala förtroligt i era kyrkor, både i kyrkbänk och över kaffekopp, inom ramen för både lek och allvar i era verksamheter, mellan tentaplugg och nationskvällar. Arbetet har så viktig samhällsrelevans att några representanter i Stenhagens områdesgrupp bejakade att det vore bra med en konfirmandgrupp också i Sankta Maria kyrka, en tanke jag tror pastoratet behöver ta på allvar.

Att satsa lokalt är hoppets tecken. Liksom barnens händer i Sankta Maria kyrkas altartavla bär det berättelsen om framtidstro i det stora och det lilla. I detta tror jag att församlingens och kyrkornas möjliggörande av gemenskap, samtal och själavård kan ses som ett lokalt andligt och existentiellt hållbarhetsarbete, och jag är särskilt glad över öppenheten i era sätt att samlas. Detta är inte den lilla lika-troende gruppens gemenskap utan öppna, generösa samlingar där olika livssyner ryms, samtidigt som kyrkan vilar på stadig kristen grund.

Ett andligt och existentiellt hållbarhetsarbete är också era livskraftiga samarbeten och utbyten med företrädare för andra kyrkor, religioner och trosuppfattningar. Att lära känna varandra och bygga relation är bland det viktigaste vi kan göra för att skapa fred och hållbar utveckling. Den stora freden börjar med de små mötena.

Här finns spänst i samtalen och teologiskt djup i respektfull dialog. Och varma skratt, som i samtalen med Uppsalas församlingsledare, med Uppsala muslimska studentförening och inom ramen för det viktiga samarbetet kring begravningsverksamheten vid Berthåga kyrkogård. Just Berthåga bidrar här med en värdefull bild för mångfald: som skog och äng, med olika former av liv och blommor i olika färger; hållbarhet förutsätter olikhet, både biologiskt och relationellt. Håll i det goda, och fortsatt bjuda in varandra till delande i stort och smått.

Jag har redan nämnt utbyten och samarbeten i områdesgruppen i Stenhagen, Universitetskyrkan och institutionssjälavården på häktet. Också här blev jag glad över förtroendefulla relationer, respekt och öppenhet. Och jag har blivit djupt berörd av den varma och inkluderande människosyn jag mött inte bara bland er personal i de här sammanhangen, utan också bland samarbetsparterna på respektive plats. Vårt samhälle har en god värdebas.

I mångt och mycket kan era resonemang kring hållbarhet hittas i skärningspunkten mellan det sociala, det andliga och det existentiella, den punkt som vi i kyrkans grundläggande uppdrag kallar diakoni. Vi tar ett gemensamt ansvar för varandra och för skapelsen. Det är synligt på flera vis, i de strategiska val ni gjort i församlingens verksamheter, genom att främja delaktighet och möjligheter för många att bidra. Här finns återbruk, bland annat inom ramen för *Pre loved*, kostnadsfria gemenskaper och Qigong, reflektion, kontemplation och meditation, integration och samverkan – flera exempel på vad diakonal hållbarhet kan vara.

Återkommande har vi alltså tagit del av vittnesbörd om det stora förtroendekapital som församlingen har; det handlar om de lokala kyrkorna och livet där. Det märks genom de öppna dörrarna i universitetsvärlden och i sorlet av den stora uppslutningen till minglet med universitetskyrkan. På häktet delades berättelser om det ovärderliga arbete som Svenska kyrkan bedriver inom kriminalvården.

Förtroendet sträcker sig också utanför institutionerna. Våra vänner i andra samfund beskrev sitt förtroende för hur Svenska kyrkan hanterar sitt uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten. Kommunpoliser och områdesgruppen i Stenhagen poängterade starkt värdet av kyrkan för trygghet, när den finns och står kvar lokalt.

Kyrka: vi är det tillsammans

Låt oss nu ta hållbarhetsperspektiven vidare, när vi går till nästa ord i visitationens temafråga, ordet *kyrka*, alltså vi här och många fler på andra håll. Jag vill börja med att skissa ett perspektiv på hållbarhet som handlar om kyrkosyn och om bärandet av tro i luthersk tradition.

I vår kyrkostruktur är det just *kyrkan* som bär tron. Individen får komma som sig själv, till det sammanhang som bärs av kyrkans tro. Här får var och en göra sin egen resa i tro och liv. För någon innebär det att dyka upp vid dop, konfirmation, vigsel och begravningar. För någon annan betyder det att vara med i ungdomsarbetet. Någon är med under en tid av sorg eller nöd. Andra kommer först som äldre. Någon deltar ofta i gudstjänster och någon kommer sällan. Någon hörs och märks, någon annan deltar mer anonymt. Gemensamt är att alla kommer med den tro man har eller saknar och välkomnas att göra resan i livet eller i djupet.

Tillhörigheten i Svenska kyrkan bygger alltså inte på personlig bekännelse. Välkommen att ta emot det du behöver i livets olika skeden. Och att bidra på ditt sätt.

Svenska kyrkans närvaro i samhället blir därmed en form av ”andlig infrastruktur”, där kyrkan själv vilar på gedigen kristen grund, men sammanhanget är öppet och bejakande för att stötta människor som gör sin resa genom liv och tro. Jag är oerhört stolt över vår kyrka, som kan kombinera kristen tydlighet, Jesus-bekännelse och frimodighet med öppenhet och generositet. Jag är övertygad om att det öppna och välkomnade, i den lokala miljön, är precis det vi behöver värna för att bibehålla kyrkans bärkraftighet och relevans framöver.

Bärare tillsammans

Hos er ser jag en möjlighet till fördjupad reflektion kring hur det öppna och lokala kan utvecklas just här. Jag menar att ert tydliga arbete kring de olika kyrkorna är helt rätt. Helga trefaldighets kyrka, Eriksbergskyrkan och Sankta Maria kyrka har olika ton, rytm och färg, och olika personer finner därför sina hem i kyrkorna utifrån sina egna personligheter. Det är gott. Var lokala – och låt människor hitta det som passar dem bäst.

Jag bär goda minnen från kyrkorna: Helga Trefaldighets varmt omslutande valv och färgglada fönster, Sankta Marias brokiga konst med humor och djup, inte minst i dopfontens spännande bildspråk, bäst synligt nära golvet, från en litens perspektiv. Och från Eriksbergskyrkan minns jag inte minst den lilla bonaden i en av församlingssalarna med texten: *Goda tankar, goda ord, sprider lycka på vår jord*. Den visar att här bryr man sig om sin kyrka – och varandra.

Jag har hört många berättelser om kyrkornas bidrag i livets olika skeden. Församlingen gör skillnad på sätt som är helt nödvändiga i samhället. Det behövs kyrkliga handlingar, bön och gudstjänstliv, vänskapens diakoni och samhällsdiakoni, samlingsplatser i nöd och vardag.

Återigen ser vi behovet av att vara lokal. Man kan inte be i princip. Ber gör man med människor man litar på, på plats. Vår kyrkostruktur gör också att bön inte kan förstås bara som de uttalat troendes angelägenhet. Bön behöver finnas både i de små trygga sammanhangen och i mycket öppna strukturer.

För att förverkliga detta behövs ideella krafter. Så glad jag blev över församlingsskvällen i Eriksbergskyrkan där grupp efter grupp räckte upp handen och berättade om sina engagemang i de olika kyrkorna. Inspiration över gränserna. Inte minst när vi samtalat om gudstjänst har ni berättat om fina samarbeten där ideella bär sammanhangen, ibland själva, andra gånger tillsammans med diakon, präst, pedagog och andra.

Det är uppmuntrande att ni bereder plats för människor som kommer med sina bidrag, att man blir välkomnad och tagen i anspråk. Det vill jag skicka med er: fortsatt låta många få bidra på olika sätt. Vi behöver hjälpas åt att ta tillvara varandras gåvor. Kyrka är vi gemensamt och kyrkan bär vi gemensamt.

Också företrädare för kommun, polis, skola, bibliotek, kulturcentrum, ungdomsjour och kriminalvård säger detsamma: det är tillsammans som vi kan göra skillnad, inte minst genom att möta barn och unga i de olika områdena. När kyrkan erbjuder trygga sammanhang där livet får plats och tillitsfulla relationer kan skapas är det en gåva till samhället av stort värde.

Ni har en positiv riktning och en utvecklingskraft åt det hållet redan nu. Jag törs säga att här i Helga Trefaldighets församling groor framtidens hållbara svenskkyrkliga församlingsliv. Var glada och stolta över det ni har, men var inte nöjda, fortsatt framåt!

Organisationens dynamik

Möjliggörande för det folkkyrkliga församlingslivet är de stödjande strukturer som samspelet mellan församling och pastorat erbjuder. Konstruktionen med församlingar och pastorat är gjord för att möjliggöra en mycket lokal kyrklig närvaro i församlingen, med stöd av en professionell arbetsorganisation som har muskler för att ta hand om allt det som en modern arbetsplats kräver. Det handlar alltså om att låta två världar mötas – och ta det bästa från båda.

Den här dubbelheten har naturligtvis sina utmaningar, för vi behöver se församlingslivet både utifrån pastoratets perspektiv, som i rätt hög grad är ett ”anställda-perspektiv” och utifrån de väldigt lokala behoven, som är relationella. Båda måste tas på allvar.

I er församling finns en stark lokal närvaro och ett tydligt församlingsliv kopplat till kyrkorna. Översiktligt uttryckt skulle jag vilja påstå att det är en klok organisation, och det är så att säga ”rätt” inför framtiden. Församlingsrådet har här en mycket viktig uppgift i att se de lokala

perspektiven. Det är därför positivt att ni, i ert församlingsråd, har representation av församlingsbor som är verksamma i era olika kyrkor.

Under visitationen har vi samtalat om utmaningar i att bjuda in till kyrkligt engagemang i form av förtroendevalda uppdrag. Ni vittnar om en stor glädje i att bidra och påverka, samarbeta och möta upp i önskemål och idéer från andra i församlingen. Men ni berättar också om era utmaningar i den framtida demokratiska bärkraftigheten. Det är inte alltid lätt att finna personer som vill bära ansvaret i de förtroendevalda organen.

Här är jag övertygad om att det relationella är centralt, inte minst i generationsöverskridande former. För att hitta engagemang behöver vi få möjlighet att bli vänner och dela berättelser om vad som tändar engagemang och lust till att bidra – också som blivande ung förtroendevald. I den här rekryteringen ligger förstås ett särskilt ansvar på er som förtroendevalda, men det finns stöd att få genom stiftskansliet. Ta gärna vara på det, men inte som ett ”valprojekt” utan för att vi som kyrka behöver bli en mer generationsöverskridande gemenskap. Kanske kan det också skapas strukturer i form av mentorer för nya förtroendevalda? Jag ser fram emot att följa era vägval för att främja framtidens engagemang både som förtroendevalda och annat.

På många sätt är kyrkan förstås i en omställningstid i många avseenden. Det kräver att vi orkar stå kvar i ovissheten, att vi maktar med att stå stadigt också där. För ovisshet kostar på.

Inte minst därför är det gott att basen för allt i kyrkan ligger i gudstjänsten. Ingenting kan göra gudstjänsten onödig eller till en tillvalsuppgift. Ur den växer kyrkligt liv. Där landar allt.

Jag är så glad att se hur många deltar, medverkar, bär ert gudstjänstliv i församlingens tre kyrkor. Förstås är jag glad över goda predikningar och engagerade präster, åt musiklivet och de skickliga musikerna och den stora floran av körer som ni antingen leder själva eller som kommer från andra hörn av samhället och övar hos er och sjunger i gudstjänsterna.

Och så många det är som möter gudstjänstlivet, allt från er som ofta eller sällan sitter i bänken och deltar i bönen till er som praktiskt är med: lekmän, ministranter och ljus- och korsbärare, körsångare och ni som tar ansvar för att leka och pyssla i barnens kyrka, ni som virkat era böner, förebedjare, kyrkvärdar, ni som bidrar som ideella musiker, ni som sjunger psalmer, ni som följer med en kompiss, ni som bidrar på många andra sätt.

Gemensamt för Helga Trefaldighet, Eriksberg och Sankta Maria är att era församlingsliv är rotade i gudstjänsten, tydligt förankrade teologiskt och i ett medvetet ledarskap. Och ni låter gudstjänsterna vara olika beroende på gudstjänstgemenskapernas olikhet. Det är gott att se.

Föränderlig: vi gör det tillsammans

Verkligheten är *föränderlig*, och det är nästa ord i visitationstemat. Det innebär utmaningar, ja, men de för ofta något gott med sig i möjligheter till utveckling.

Återigen: står kyrkan nu i en omställningstid. Till exempel behöver vi fasa över till att bli en mer ideellt driven organisation. Det kan verka svårt och kanske lite hotfullt, men ert sätt att gestalta församlinglivet redan i dag vill jag påstå visar med tydlighet att det är möjligt.

Omställning kräver som sagt att vi orkar stå kvar i ovissheten och ambivalensen. Å andra sidan ger ambivalensen en kreativ zon. Jag tror att ni kan ha ett viktigt bidrag till hela Svenska kyrkans utveckling med de styrkor ni har i idealitet, generationsöverskridande möten, gudstjänstglädje och lokala olikheter.

Hur ser kyrkans utvecklingsbehov ut, när inget i världen och livet står still? Förutom den grundläggande utvecklingen mot ett bredare, ideellt bärande, låt mig skissa några saker till som jag tycker mig se.

Undervisning

Ett område där samhällets förändring ändrat kyrkans förutsättningar handlar om lärande och undervisning. Här behöver kyrkan gå framåt. Under visitationen har vi fått lyssna till berättelser om deltagare som växt i verksamheterna och nu läser högt för första gången, om hur andakter skapat ett intresse för att fördjupa sig och hur deltagarna lånat hem böckerna som använts, för att nämna något. Människor möts och delar med sig av tro och liv. Här finns ett så gott arbete att det lätt går att sträcka ut ännu mer.

Er församling försöker vara och är också en lärandemiljö, inte bara genom verksamheter med uttalat lärandesyfte, utan i ert sätt att vara kyrka tillsammans. Undervisning ryms ju i allt vi gör, inte minst i våra förhållningssätt. Ni har berättat om hur viktigt just bemötandet är. Det bär gemenskapen att alla blir sedda – av människor vare sig det är anställda, ideella eller andra.

Men så var det då förändringen; historiskt har kunskap om och förtrogenhet med kristet liv delats på många sätt: *familjen* var basen för det kristna livet, *skolan* gav kristen baskunskap, och *kyrkan* gav traditionens och gudstjänstens rytm till livet. Så är det inte i dag. Församlingens verksamhet är det vi har kvar för att ge dela kristen tro. Lite yrvaket har vi upptäckt behovet av att vrida upp lärandet och undervisningen. Så viktigt inte minst att ni som möter barn och ungdomar ger dem möjlighet att öva sig i bön och få kristen baskunskap.

Tänk om varje präst eller pedagog eller någon annan som håller i en samling varje gång kan ha tio minuters undervisning om något centralt kristet tema. Det kan vara tio minuter om Paulus eller tio minuter om fastan – och så vidare. Små ingångar i utforskande av tro och liv. Vid kyrkkaffet blir ”tio minuter om” förstås ett samtal om predikan.

Generationsöverskridande sammanhang

En nyckel till framtidens kyrka tror jag är att vi bygger sammanhang som delas av människor i många olika åldrar: generationsöverskridande mötesplatser. Mötet med äldre och unga i Eriksbergskyrkan, som jag nämnde inledningsvis, var ett sådant sammanhang. Vi fick en kväll där vi hittade nya vänner och där samtal om tro blandades med varma skratt. Bibelberättelser dramatiserades, blomsprutor skapade regnet över skapelsen, gestaltad av en glittrig lampa.

Utifrån den erfarenheten vill jag skicka med er detta: fortsatt att ta vara på möjligheterna att utveckla det generationsöverskridande. Vänskap, oavsett ålder, skapar tillit i samhället och överbryggar ensamhet. Vänskap möjliggör hållbar och fredlig förändring. Samma vänskap är också avgörande för kyrkans hållbarhet inför framtiden, till exempel genom att unga lättare

får rum i gudstjänster, när man är vän med dem som är där. Samma gäller förtroendevalda råd.

För att bli vänner krävs det att vi möts. Fundera därför gärna en extra gång på vilka tillfällen ni har att duka varannan saft och varannan kaffe, så att säga. Låt verksamheter krocka i köket hellre än att hålla dem åtskilda. Och, framför allt: gör roliga saker tillsammans! I det avslappnade föds vänskap. Då vågar vi också öppna oss för varandra.

Växt

Helga Trefaldighets församling är en rik trädgård och kyrkan är, till sin natur, en organisk och föränderlig gemenskap. Blickar vi framåt, utifrån er verklighet i dag, faller det sig naturligt att ta avstamp i de geografiska sammanhang som församlingen rymmer – kyrkorna i Eriksberg, Stenhagen och här kring Helga Trefaldighets kyrka. Och, förstås, kallelsen nu att hitta vägar för lokal närvaro i Rosendal. Liksom alla de sammanhang där ni möter människor i miljöer som andra delar av samhället skapat och driver, som häktet och universitetet.

Det har varit givande att besöka de här platserna tillsammans med er, fysiskt och i form av delade berättelser och visioner framåt. Jag uppskattar att ni är tydliga med att andlighet inte alltid tar sig uttryck i ord. Lika gärna kan det ta form av relationer till människor, till föremål, kyrkorum, miljöer och till den egna historien.

Livet och gemenskapen kring era kyrkor är brokiga och goda och ger utrymme för utveckling, hos var och en utifrån sina förutsättningar:

I Sankta Maria möttes vi av doften av nybakat och tonen av engagemang i en mångfald av volontärinsatser i allt från hantverk till körmedverkan.

I Eriksberg finns engagemang och driv, i lekmanaledda gudstjänster i kyrkan och i skolmatsal, hos kyrkvårdar, förebedjare och i den ideella bibelgruppen. Här finns en rik mylla. Med omsorgsfulla trädgårdsmästare finns goda förutsättningar till blomning, när den tiden kommer, efter en period som färgas av förändringar.

Berättelser om engagemang finns också här i Helga Trefaldighets kyrka, där ni visat på och berättat om ett levande och varierat gudstjänstliv, med avstamp i mångas bidrag. Rikedomen i möjligheter är stor. Ni ansvarar ju också för att bjuda in och skapa rum för församlingsliv även inom ramen för institutionssjälavården.

Så vad kan komma härnäst? I onsdags besökte vi Rosendal. Här finns spännande mylla att utforska och så frön i. Vi samtalade om mycket: om platsens möjligheter, om era tidigare erfarenheter av gudstjänster i tvättstugor och skolmatsalar, om möjlighet att bygga folkkyrkligt församlingsliv på kreativa vis, om eldsjälars betydelse. Här finns möjlighet att "låta tusen blommor blomma" och se vart Guds Ande leder er i det lokala, öppna och välkomnande. Återigen: den kontinuerliga och fysiska lokala närvaron är av stor vikt.

Det lokala är och förblir folkkyrkans grund, och jag är övertygad om att det är avgörande för framtiden. Jag ser fram emot att följa er process och er etablering i Rosendal.

Avslutning

För att avsluta. Jag vill understryka min uppskattning av ert fruktbara sätt att reflektera kring församlingen och dess uppdrag, kring den fråga ni valt att arbeta med under visitationen. Ni har byggstenarna för en hållbar kyrka. Var glada och stolta och fortsätt framåt. Inkludera så många ni kan, bygg ideellt och generationsöverskridande, så som ni redan gör.

För mig har mötet med er inneburit en djupdykning i den grundläggande uppgiften; gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Genom reflektion utifrån visitationens tema *Vad är en hållbar kyrka i en föränderlig tid?* har ni har gett smak och doft av Guds goda och låtit oss känna vad livet i de tre grundrelationerna kan innebära – gemenskapen mellan oss själva, skapelsen och våra medmänniskor och Gud.

Levande tillsammans med Kristus fångar för mig mycket av den kristna trons kärna. Tillsammans skapar vi hållbarhet. Det har ni, med trygghet och omsorgsfullhet, visat under visitationen. Jag ser fram emot att följa er vidare, i förändring och på hållbara vis. Gud välsigne er i ert viktiga uppdrag!